

Koulutettujen aivovuoto maan sisällä

Mitä käsitteellä tarkoitetaan?

Aivoviennillä (tai aivovuodolla) tarkoitetaan yleensä koulutettujen tai ammattitaitoisen työvoiman muuttoa ulkomaille. Samaa periaatetta voidaan soveltaa maan sisällä tapahtuviin muuttoihin alueiden välillä

Kuinka paljon koulutettuja muuttaa alueiden välillä?

Seutukuntien välillä muuttaa keskimäärin noin 60 000 korkea-asteen tutkinnon suorittanutta vuodessa. Koulutettujen muutot kohdentuvat yhä pienemmälle maantieteelliselle alueelle. Koulutettujen pakkautuminen vauhdittaa osaltaan keskittymiskehitystä.

Mitkä ovat koulutettujen muutosta hyötyvät alueet?

Vuosina 2000-2007 koulutetuista sai muuttovoittoa 26 seutukuntaa 72:sta ja 7 maakuntaa 19:sta.

Koulutettujen muuttovirroista hyötyy vain joka kolmas maakunta tai seutukunta.

Maan sisäinen aivovienti hyödyttää eniten Uudenmaan, Itä-Uudenmaan, Pirkanmaan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Ahvenanmaan osaamispääomaa. Joka toinen korkea-asteen koulutetun muutto suuntautuu em. alueelle. Keskittymisen mittakaavaa kuvaa maantieteellisesti ehkä parhaiten se, että em. alueiden pinta-ala vain 11 % koko maan pinta-alasta, mutta väkiluku on jo 44,8 % koko maan väkiluvusta.

Helsingin seutukuntaan kohdistui joka kolmas tulomuutto.

Korkea-asteen koulutettujen muutot suuntautuvat samoille alueille kuin muun väestön. Koulutettujen muuttovirtojen perusteella maassamme on kolme vahvaa ja vetovoimaista keskittymää eli **Helsingin, Tampereen ja Oulun seudut**.

- I. Pääkaupunkiseutu ja muu Helsingin vaikutusalue hyötyvät määrällisesti ja suhteellisesti eniten koulutettujen muuttovirroista. Helsingin vaikutusalueen säde on noin 100 km. Sen kasvukehä ulottuu reunoiltaan lounaassa Raaseporin ja Salon seuduille, pohjoisessa Hämeenlinnan seudulle, koillisessa Lahden seudulle ja kaakossa Kotka-Haminan seudulle. Vaikutusalueen kehän laajenemista selittävät mm. nopeiden tie- ja rautatieyhteyksien kehittyminen, lisääntynyt pendelöinti, asumis- ja ympäristöpreferenssien korostuminen ja työpaikkakehitys.
- II. Toinen aivoviennistä hyötyvä kansallinen keskittymä on Tampereen seutu, jonka vaikutusalue käsittää koko Pirkanmaan alueen vain Ylä-Pirkanmaata lukuun ottamatta. Tampereen kasvusäde vahvistuu pääradan suuntaisesti kohti etelää. Helsingin ja Tampereen vaikutusalueet muodostavat, kehityksen jatkuessa samankaltaisena, yhtenäisen kaupunkivyöhykkeiden ketjun. Vyöhyke levenee ja

pullistuu reunoille. Helsingin ja Tampereen vaikutusalueen sisälle kohdistuu jo nyt valtaosa maan sisäisestä aivoviennistä.

III. Kolmas kansallinen koulutettujen keskittymä on Oulun seutu. Tämä vahvistaa yleistä käsitystä alueesta kansallisena työpaikka-, osaamis- ja innovaatiokeskittymänä.

Lisäksi koulutettujen tulovirroista hyötyvät yksittäiset alue- ja maakuntakeskukset lähinnä Etelä- ja Lounais-Suomessa.

Vuonna 2007 koulutetuista sai muuttovoittoa 40 seutukuntaa. Määrällisesti suurimmat muuttovoitot saivat Helsingin (+2 026), Tampereen (+655), Hämeenlinnan (+416), Lahden (+409), Lohjan (+357) ja Porvoon (+346) seudut.

Mitkä alueet kärsivät eniten aivopaosta?

Koulutettujen osaamispääomaa menetti 13 maakuntaa ja 47 seutukuntaa.

Aivopaosta kärsivät kaikki Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat, rannikkomaakunnat Varsinais-Suomesta Pohjois-Pohjanmaalle ja Kymenlaaksosta-Etelä-Karjalaan sekä sisämaan maakunnista Etelä-Pohjanmaa ja Keski-Suomi.

Aivopako oli määrällisesti suurinta Turun, Kuopion, Rovaniemen, Joensuun, Vaasan, Kemi-Tornion ja Kajaanin seuduilla.

Seutujen keskiväkilukuun suhteutettuna suurimmat menetykset kohdistuivat Itä-Lapin, Raahen, Rovaniemen, Kehys-Kainuun, Kaustisten ja Siikalatvan seuduille. Aivovienti oli suhteellisesti vahingollisinta Kainuun ja Lapin maakunnille.

Vuonna 2007 koulutetuista määrällisesti eniten muuttotappiota saivat Turun (-298), Joensuun (-259), Kuopion (-195), Mikkelin (-27), Rauman (-100) ja Rovaniemen (-75) seudut.

Mitkä ovat aivovuodon seuraukset alueille?

Alueiden välisen aivovuodon vaikutukset kumuloituvat seutujen osaamis- ja innovaatioperustaiseen kilpailukykyyn keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Maan sisäinen muuttoliike yleisesti ja aivovienti erityisesti muovaavat alue- ja yhdyskuntarakenteen keskittymistä. Tämä korostuu, kun osaamispääoma on jo lähtökohtaisesti jakautunut alueellisesti epätasaisesti. Muuttoliike vauhdittaa osaltaan epätasapainoista kehitystä.

Koulutustaso on pitkään jatkuneen valikoivan muuttoliikkeen seurauksena korkein suurten kasvukeskusten työssäkäyntialueilla. Koulutettujen muuttovirrat vahvistavat olemassa olevaa kehitystä ja nostavat entisestään vahvojen seutujen osaamis- ja innovaatiovalmiuksia.

Aluevaikutuksia lisää koulutettujen muuttoliikkeen valikoivuus ja painottuminen nuoriin aikuisiin.

Koulutettujen keskittyminen luo edellytyksiä talouskasvun tarpeisiin ja lisää entisestään vahvojen seutujen kilpailukykyä, tehokkuutta ja saavutettavuutta. Tämä tuo mittakaavaetuja

kansantaloudellisesta näkökulmasta. Toisaalta vahvat kasvuseudut saavat samalla tavallaan palautusta maksamistaan alueellisista tulonsiirroista.

Tasapainoisen ja eheän aluerakenteen kannalta aiovienti lisää väistämättä seutujen välistä polarisoitumiskehitystä.